

KUNNEN BIJWERKINGEN VAN BIOLOGICALS BELASTEND ZIJN?

Waarom is een bijwerking belastend volgens iemand met reuma? En denken de reumatologen hier hetzelfde over? Deze vragen stonden centraal tijdens het afstudeeronderzoek van Jet Westerink bij het Bijwerkingencentrum Lareb. Uit dit onderzoek is gebleken dat reumatologen vooral aandacht hebben voor de mentale gevolgen van bijwerkingen, maar dat ze de gevolgen in het dagelijks leven of voor de zelfredzaamheid van de patiënt kunnen onderschatten.

Onderzoek toont aan dat de belasting van een bijwerking grote invloed heeft op de kwaliteit van leven van een patiënt, en dat dit kan leiden tot het stoppen met het innemen van medicatie. Daarom is het belangrijk dat zorgverleners

weten waarom en wanneer een bijwerking als belastend wordt ervaren. Meerdere onderzoeken tonen aan dat artsen dit vaak onderschatten. Dit onderzoek is opgezet om een duidelijk overzicht te krijgen van de belastingen die patiënten ondervinden van bijwerkingen van biologicals, en om te onderzoeken of de reumatoloog daar hetzelfde tegenaan kijkt.

In de periode van 2017-2020 vulden mensen met reuma vragenlijsten in van de Monitor biologische geneesmiddelen over de bijwerkingen die ze ervoeren van biologicals. Daarnaast konden de deelnemers invullen hoe belastend deze bijwerking voor ze was (op een schaal van 1 tot 5) en konden ze toelichten waarom de bijwerking wel of niet belastend was. Deze data zijn geanalyseerd en in een overzicht geplaatst. Daarnaast zijn reumatologen geïnterviewd over de belasting van bijwerkingen, om te onderzoeken of zij hetzelfde denken over dit onderwerp.

Waarom is een bijwerking belastend?

De antwoorden van de patiënten werden opgedeeld in zeven hoofdthema's. Bij het eerste thema 'het effect van de bijwerking op de medicatie' noemden deelnemers zaken als: "ik moet al een heleboel medicatie innemen, door mijn bijwerking (huiduitslag) moet ik nu ook elke avond zalven. Dit is erg belastend". Bij het thema 'effect op het uiterlijk' werden bijvoorbeeld blauwe plekken gerapporteerd op de plek van de injectie. Bij het derde thema 'impact van de bijwerking op de zelfredzaamheid' gaven patiënten vaak aan dat zij door de bijwerking niet meer in staat waren om zelfstandig dingen te doen die zij graag wilden, of hierbij afhankelijk waren van anderen. Het vierde thema gaat over de impact die de bijwerking heeft op het dagelijks leven van de patiënt. Dat kan gaan om de mogelijkheid om te blijven werken, of om sociale gevolgen van de bijwerking. Bij het thema 'mentale gevolgen' omschreven deelnemers zorgen, angsten of onzekerheid door de bijwerking te ervaren. Het zesde thema was een verzameling van vervelende aspecten van vervelende aspecten van de bijwerking die impact hebben op het leven van de patiënt, bijvoorbeeld dat de bijwerking terug blijft komen of dat die al

Bijwerkingencentrum Lareb is het Nederlandse meld- en kenniscentrum voor bijwerkingen van geneesmiddelen. Hieronder vallen ook vaccins en geneesmiddelengebruik tijdens zwangerschap en borstvoeding. Lareb signaleert risico's van het gebruik van geneesmiddelen in de dagelijkse praktijk en verzamelt en verspreidt kennis hierover. Medewerkers van Lareb schrijven geregeld artikelen over bijwerkingen van reuma-medicatie voor ReumaMagazine.

een langere tijd speelt. In het laatste thema kwamen de lichamelijke bijwerkingen aan bod, zoals pijn of vermoeidheid.

Waarom denken reumatologen dat bijwerkingen belastend zijn?

Dezelfde zeven hoofdthema's werden besproken tijdens de interviews met reumatologen. Er zijn enkele verschillen gevonden tussen het perspectief van de arts en dat van de patiënt. De reumatologen noemden meerdere keren dat een bijwerking belastend kan zijn omdat het een patiënt confronteert met ziek zijn of het afhankelijk zijn van medicatie. Dit werd niet door de patiënten zelf genoemd. Daarnaast viel het op dat de reumatologen vooral spraken over belasting binnen het thema 'mentale gevolgen', en dat er in verhouding weinig aandacht was voor het dagelijks leven of de zelfredzaamheid van de patiënt.

Hoe krijgt de reumatoloog meer inzicht?

Tijdens de interviews is er aan de reumatologen gevraagd hoe zij denken dat ze beter inzicht kunnen krijgen in het perspectief van de patiënt als het gaat om de belasting van bijwerkingen. Allereerst werd genoemd dat er meer aandacht moet komen om dit onderwerp te bespreken in de spreekkamer. Vaak is er weinig tijd, en schieten dit soort onderwerpen erbij in. Daarnaast noemden de reumatologen dat de patiënten ook zelf moeten aangeven wanneer een bijwerking belastend is, want zij zijn de ervaringsdeskundigen. Tot slot kunnen onderzoeken als deze helpen om meer aandacht te krijgen voor de belasting van bijwerkingen voor de patiënt.

Conclusie

Reumatologen hebben over het algemeen een goed beeld van de belasting van bijwerkingen; de meeste aandacht hebben ze voor mentale gevolgen, en wat minder voor het dagelijks leven en de zelfredzaamheid van reumapatiënten. Het is daarom belangrijk dat de patiënt én reumatoloog dit onderwerp aankaarten tijdens het spreekuur, om zo de mogelijkheden voor het best passende medicijn voor de patiënt te bespreken.

JET WESTERINK

EERDERE ARTIKELN VAN LAREB

In ReumaMagazine 4-2021 stonden twee artikelen over de Monitor biologische geneesmiddelen van bijwerkingencentrum Lareb. In ReumaMagazine 5-2021 werd ingegaan op maag-darmklachten bij etanercept. Alle artikelen zijn terug te vinden op www.reumamagazine.nl.